

POGLAVJE 12

INFLACIJA



Analizirajte slovensko inflacijo v obdobju samostojnosti. Ali je inflacija v zadnjem obdobju občutno večja kot v razvitih državah? (Navodilo: Uporabite ocene iz tabele 10.4.).

Tabela 12.2. Letni indeksi cen v Sloveniji v obdobju 1993 – 2007

Leto	Povprečni indeks cen	Indeks cen december _t /december _{t-1}
1993	132,3	122,9
1994	119,8	118,3
1995	112,6	108,6
1996	109,7	108,8
1997	109,1	109,4
1998	107,9	106,5
1999	106,1	108,0
2000	108,9	108,9
2001	108,4	107,0
2002	107,5	107,2
2003	105,6	104,6
2004	103,6	103,2
2005	102,5	102,3
2006	102,5	102,8
2007	103,6	105,6

Vir: Umar - Pomladansko/Jesensko poročilo.



Boj z inflacijo vsekakor ni lahek in zahteva številne žrtve. V Sloveniji je v bil v celotnem obdobju po osamosvojitvi ter zlasti po vstopu v ERM2¹ znižanje inflacije primarni cilj, ki so mu bili podrejeni drugi cilji. Stopnja inflacije države, ki kandidira za članico Evropske monetarne unije ne sme preseči povprečne stopnje inflacije treh držav z najnižjo inflacijsko stopnjo za 1,5 odstotne točke. Čeprav je bil proces zniževanja inflacije dolgotrajen, smo bili sorazmerno uspešni, saj smo inflacijo sklestili od troštevilčne leta 1991 na dvoštevilo leta 1993 (32,3%) in na enoštevilo leta 1996 (9,7%), če jo merimo s povprečnim indeksom cen (glej tabelo 12.2.). V letu 1999 je inflacija pričela ponovno naraščati, o čemer lahko sklepamo na podlagi dejstva, da je bil indeks cen december₉₉/december₉₈ večji od povprečnega indeksa cen za leto 1999. Razlog za nekoliko hitrejše naraščanje cen v letu 1999 gre pripisati uvedbi davka na dodano vrednost ter usklajevanju nadzorovanih cen s stroški. Čeprav so nadzorovane cene v zadnjih letih naraščale hitreje kot proste (glej tabelo 12.3), pa v infrastrukturnih dejavnostih še vedno nismo povsem uskladili nekaterih nadzorovanih cen z njihovimi stroški. Delež nadzorovanih cen v vseh cenah, zajetih v indeksu inflacije (indeks drobnoprodajnih cen do leta 1998 in indeks cen življenjskih potrebščin po letu 1998), se je zniževal od 33,7% cen leta 1992 do 16,1% leta 2004. Največji delež nadzorovanih cen so predstavljali energenti (43%), za njimi pa so bile osnovne komunalne storitve (12%) (Ekonomsko ogledalo, junij 2006). Hitrejše rast nadzorovanih cen od prostih je mogoče pojasniti s podcenjenostjo teh proizvodov/storitev v preteklosti in težnjo po uskladitvi cen s stroški ter s primerljivo ravno v EU. Hkrati pa je vlada izvajala postopno liberalizacijo

¹ Mehanizem ERM2 je pojasnjen v poglavju 15.

cen (tudi pod vplivom zahtev EU), kar je zmanjšalo delež reguliranih cen. Po letu 2000 je vlada v skladu z zahtevami EU ustanovila neodvisne regulatorne komisije (na primer za področje elektrike in plina ter elektronskih komunikacij), katerih naloga je nadzor cen v skladu s stroški storitev, kar še vedno zahteva tudi povečevanje nekaterih cen. Vlada je za leti 2006 in 2007 sprejela načrt uravnavanja nadzorovanih cen s ciljem, da zagotovi stabilnost cen. Po tem načrtu naj rast nadzorovanih cen ne bi presegla rasti cen, ki se prosto oblikujejo (Ekonomsko ogledalo, februar 2006).

Banka Slovenije in vlada sta po vstopu v EU nadaljevali z ukrepi za dodatno znižanje inflacije s ciljem izpolnitve inflacijskega konvergenčnega kriterija. Banka Slovenije je to dosegala predvsem z ohranjanjem stabilnega tečaja tolarja (s prilagajanjem obrestnih mer višini le-teh v EU), vlada pa tudi z izvajanjem restriktivne politike rasti nadzorovanih cen, med drugim tudi s prilagajanjem (zniževanjem) trošarin rasti cen nafte. V letu 2005 so k zniževanju inflacije prispevali tudi večja stopnja konkurence po vstopu v EU, odprava preostalih carinskih omejitev za uvoz iz EU in odpiranje trga EU za proizvode iz tretjih držav. Inflacijski cilj je Slovenija dosegla novembra 2005.

Tabela 12.5: Struktura gibanja cen 2002-2007

Cene	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Cene življenjskih potrebščin	7,2	4,6	3,2	2,3	2,8	5,6
- nadzorovane cene	9,8	4,4	8,3	7,7	2,1	7,2
- proste cene	6,9	4,8	2,2	3,1	2,7	3,0
Cene proizvajalcev v predelovalnih dejavnostih	3,7	2,1	4,9	1,8	2,8	6,3

Vir: Ekonomsko ogledalo, različne številke.

POGLAVJE 13

ZUNANJETRGOVINSKA POLITIKA



Institucionalni okvir slovenske zunanjetrgovinske politike

Okvire slovenske zunanjetrgovinske politike določajo na eni strani zakonski predpisi in po drugi strani sporazumi s tujimi državami.

Zakonski predpisi: Do leta 1990 Slovenija ni mogla voditi samostojne zunanjetrgovinske politike. Vodila se je na ravni federacije enotno za celotno državo. Značilno je bilo administrativno omejevanje zunanje trgovine in stalno pomanjkanje konvertibilnih deviz. Leta 1991 je bil še v bivši Jugoslaviji sprejet ustavni zakon in zakon o deviznem poslovanju in kreditnih poslih s tujino, ki sta ukinila administrativno urejanje zunanje menjave. Uvedla sta popolno konvertibilnost dinarja in tržno oblikovanje deviznega tečaja. Leta 1993 pa je zakon o zunanjetrgovinski menjavi popolnoma liberaliziral zunanjo trgovino. Ukinjena je bila določba o registraciji podjetij za opravljanje zunanjetrgovinskih poslov, tujcem pa se je priznal nacionalni tretma pri ustanavljanju podjetij v Sloveniji. Pomembna naslednja prelomnica je sprejetje carinskega zakona leta 1995, ki je poenostavil carinske postopke in jih približal praksi držav EU. V začetku leta 1996 je začel veljati zakon o carinski tarifi. Določil je nove carinske stopnje s ciljem harmonizacije z EU. Osnovni trend je bil zniževanje carinskih tarif do končne ukinitve ob vstopu v EU 1. maja 2004.

Sporazum o prosti trgovini, s katerim se medsebojno ukinjajo carine za države članice, je Slovenija pred vstopom v EU sklenila s CEFT-o (višegrajska skupina) ter z nekaterimi drugimi državami (bilateralni sporazumi). Slovenija je tudi članica Svetovne banke in Mednarodnega denarnega sklada ter GATT (od leta 1993), decembra 1994 pa je bila med ustanovnimi članicami Svetovne trgovinske organizacije (WTO).

Tabela: 13.3: Sporazumi Slovenije o prosti trgovini¹⁾

Država/ območje	Število držav	Podpisan	V uporabi od	Izvoz 2001 (v %)	Uvoz 2001 (v %)
EU	15	10.6.1996	1.1.1997	62,2	67,6
EFTA	4	13.6.1995	1.1.1996	1,3	1,7
CEFTA	6	25.11.1995	1.1.1996	8,0	9,5
Hrvaška	1	12.12.1997	1.1.1998	8,6	4,0
Makedonija	1	1.7.1996	1.9.1996	1,4	0,3
Estonija	1	26.11.1996	1.1.1997	0,1	0,0
Latvija	1	22.4.1996	1.8.1996	0,1	0,0
Litva	1	4.10.1996	1.3.1997	0,3	0,0
Izrael	1	13.5.1998	1.9.1998	0,1	0,8
Turčija	1	5.5.1998	1.1.1999	0,4	0,8
BiH	1	1.10.2001	1.1.2002	4,3	0,6
Skupaj	33			86,9	85,4

Opomba:

1) Nekateri sporazumi so z vstopom Slovenije v EU prenehali veljati.

Vir: Pavlič Damijan in Majcen, 2003, str. 1384.